

Konkurrensverkets allmänna råd om näringsförbud vid överträdelser av konkurrensreglerna

KKVFS 2010:1

Utkom från trycket
den 17 mars 2010

beslutat den 24 februari 2010.

Inledning

1. Med stöd av 3 kap. 24 § konkurrenslagen (2008:579) och 8 b § lagen om näringsförbud (1986:436) kan Konkurrensverket i samband med mål om konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 § konkurrenslagen föra talan om näringsförbud eller, utan att en sådan talan förs, ansöka om näringsförbud.
2. Konkurrensverket har möjlighet att ansöka om näringsförbud när en annan konkurrensmyndighet inom EU eller Europeiska kommissionen prövat överträdelsen av konkurrensreglerna. Detta är möjligt om överträdelsen har effekter på den svenska marknaden och företagets verksamhet kan anses bedriven i Sverige.
3. Den som åläggs näringsförbud får inte bedriva näringsverksamhet. Vidare är det enligt 6 § lagen om näringsförbud bland annat förbjudet att inneha en ledande position i företag. Dessutom får personen enligt 7 § lagen om näringsförbud inte vara anställd eller ta återkommande uppdrag hos närstående eller i den näringsverksamhet där personen tidigare har åsidosatt sina åligganden. Näringsförbud meddelas för lägst tre år och högst tio år. Den som bryter mot ett näringsförbud kan dömas till fängelse i högst två år.
4. För att näringsförbud ska kunna bli aktuellt krävs att det är fråga om en kartell. Med detta avses här att företag i samma produktions- eller handelsled fastställer försäljningspriser, begränsar eller kontrollerar produktionen eller delar upp marknader.
5. I detta allmänna råd informerar Konkurrensverket om hur verket tolkar och tillämpar 2 a §, 3 § första och tredje stycket och 4 § lagen om näringsförbud.

Näringsförbud – 2 a §, 3 § första stycket och 4 §

2 a § lagen om näringsförbud

Näringsförbud får, om det är påkallat från allmän synpunkt, meddelas den som i egenskap av enskild näringsidkare grovt har åsidosatt vad som ålegat honom eller henne i näringsverksamhet och därvid överträtt förbudet i 2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579) eller i artikel 81 i EG-fördraget¹. Detta gäller dock bara om överträdelsen har inneburit att företag i samma produktions- eller handelsled fastställer försäljningspriser, begränsar eller kontrollerar produktion eller delar upp marknader.

3 § lagen om näringsförbud

Vid prövningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt ska det särskilt beaktas om åsidosättandet varit systematiskt eller syftat till betydande vinning, om det medfört eller varit ägnat att medföra betydande skada eller om näringsidkaren tidigare dömts för brott i näringsverksamhet. I fall som avses i 2 a § ska det även särskilt beaktas om förfarandet har varit ägnat att allvarligt hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen.

4 § lagen om näringsförbud

Har näringsverksamhet bedrivits av en juridisk person får, under de förutsättningar som anges i 1-3 §§, näringsförbud meddelas, i fråga om

kommanditbolag: komplementär,

annat handelsbolag: bolagsman,

aktiebolag och försäkringsbolag: ledamot och suppleant i styrelsen samt verkställande direktör och vice verkställande direktör;

bankaktiebolag, sparbank och ekonomisk förening: ledamot och suppleant i styrelsen,

europaisk ekonomisk intressegruppering med säte i Sverige: företagsledare,

europabolag och europakooperativ med säte i Sverige: ledamot och suppleant i förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan samt verkställande direktör och vice verkställande direktör;

om denne begått brottet i näringsverksamheten eller innehade sin ställning när betalningen av skatt, tull eller avgift underläts, den juridiska personen försattes i konkurs eller förbudet i 2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579) eller artikel 81 i EG-fördraget² överträdde.

Första stycket gäller också den som i annan egenskap än där sägs faktiskt har utövat ledningen av en näringsverksamhet eller utåt har framträtt som ansvarig för en enskild näringsverksamhet.

Under de förutsättningar som anges i 2 § får näringsförbud även meddelas den som innehade sin ställning enligt första stycket senare än ett år innan konkursansökan kom in till tingsrätten.

¹ Numera artikel 101 i EUF-fördraget.

² Numera artikel 101 i EUF-fördraget.

Personkrets – 2 a och 4 §§

6. Näringsförbud kan meddelas följande personer:
- a) enskilda näringsidkare, dvs. fysiska personer som yrkesmässigt bedriver verksamhet av ekonomisk art, oavsett om verksamheten är inriktad på vinst eller inte,
 - b) formell företrädare för de juridiska personer som anges i 4 §,
 - c) den som rent faktiskt har utövat ledningen av en näringsverksamhet eller utåt har framträtt som ansvarig för en enskild näringsverksamhet. Om flera tillsammans har utövat den faktiska ledningen kan alla bli föremål för näringsförbud.
7. Mellancheff, regionchef, marknadschef eller annan som enbart har ansvar för en viss del av verksamheten, kan således endast meddelas näringsförbud om de rent faktiskt har utövat ledningen av näringsverksamheten enligt punkt 6 (c) ovan.
8. Företrädare för en branschorganisation som drivs som en ekonomisk förening kan meddelas näringsförbud. Företrädare för en branschorganisation som drivs som en ideell förening kan däremot inte meddelas näringsförbud. Branschföreningar som drivs som en ekonomisk förening innefattas i begreppet företag i detta allmänna råd.
9. Att en person har lämnat sin befattning utgör inte något hinder för Konkursverket att föra talan om näringsförbud eller ansöka om näringsförbud.

Grovt åsidosatt – 2 a §

10. Konkursverket kommer vid prövningen av om en person grovt åsidosatt vad som ålegat honom eller henne i näringsverksamhet beakta om:
- a) personen själv deltagit i ett kartellsamarbete, eller
 - b) personen instruerat medarbetare i organisationen att delta i ett kartellsamarbete, eller
 - c) personen underlåtit att vidta korrigerande åtgärder, när det kommit till hans eller hennes kännedom att det inom organisationen förekommer ett kartellsamarbete.
11. Vad gäller punkt 10 (c) bör det noteras att om det funnits flagranta brister i övervakningen kan detta innebära att även en underlåtelse att korrigera oegentligheter som personen borde ha känt till, kan beaktas vid prövningen. I övriga fall kan det noteras att det bara är överträdelse som ägt rum efter det att personen har fått kännedom om oegentligheter och trots detta inte vidtagit några korrigerande åtgärder som kommer att läggas personen till last vid prövningen.

Påkallat från allmän synpunkt – 3 § första stycket

12. Kartellsamarbeten innebär ett systematiskt åsidosättande av regelsystemet och karteller syftar ofta till betydande vinning. Karteller medför eller är ägnade att medföra betydande skador.
13. För att ett förbud ska anses påkallat från allmän synpunkt bör det vara fråga om en förhållandevis långvarig kartell som varit ägnad att allvarligt skada konkurrensen på marknaden. En kartell är att anse som förhållandevis långvarig i vart fall när den pågått under fyra år.
14. Konkurrensverket kommer att se mer allvarligt på fall där personen tidigare har medverkat i överträdelser av konkurrensreglerna eller dömts för brott i näringsverksamhet.
15. Konkurrensverket kommer vid bedömningen av om ett förbud ska anses påkallat från allmän synpunkt även att väga in vad som har ägt rum före den 1 november 2008, då regeln om näringsförbud infördes i konkurrenslagen.

Näringsförbudseftergift – 3 § tredje stycket

3 § tredje stycket lagen om näringsförbud

I fall som avses i 2 a § ska näringsförbud inte anses påkallat från allmän synpunkt, om den som kan komma i fråga för ett sådant förbud själv eller inom ramen för den bedrivna näringsverksamheten har medverkat till att i väsentlig mån underlätta Konkurrensverkets utredning av överträdelser. Detsamma ska gälla för medverkan i utredningar som görs av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller av Europeiska gemenskapernas kommission³.

16. Konkurrensverket kan ge eftergift från näringsförbud (näringsförbudseftergift). Det innebär att Konkurrensverket avstår från att föra talan om eller ansöka om näringsförbud och att personen därmed undgår näringsförbud. Det är möjligt att få näringsförbudseftergift i följande två situationer:
 - a) personen har en befattning vid ett företag som beviljas eftergift eller nedsättning av konkurrensskadeavgift, eller
 - b) personen har själv medverkat till att i väsentlig mån underlätta Konkurrensverkets utredning av överträdelser.
17. Det finns inga begränsningar för hur många personer som kan få näringsförbudseftergift för samma överträdelse. Detta innebär till exempel att om en eller flera personer redan har fått näringsförbudseftergift till följd av att ett företag har beviljats eftergift eller nedsättning av konkurrensskadeavgift utgör det inte ett hinder för att ytterligare

³ Numera Europeiska kommissionen.

personer som deltagit i kartellen själva ansöker om och får näringsförbudseftergift. Näringsförbudseftergift beviljas i dessa fall under förutsättning att personen uppfyller de krav för näringsförbudseftergift som framgår av detta allmänna råd.

18. Även en person som, genom hot eller påtryckningar, har tvingat andra företag eller personer att delta i överträdelsen kan få näringsförbudseftergift. Näringsförbudseftergift beviljas i detta fall under förutsättning att företaget som personen har en befattning vid eller personen själv uppfyller de krav för näringsförbudseftergift som framgår av detta allmänna råd.

Inom ramen för näringsverksamheten

– enligt punkt 16 (a) ovan

19. Personer som har en befattning vid ett företag som beviljas eftergift eller nedsättning av konkurrensskadeavgift får näringsförbudseftergift. Det gäller också om eftergift eller nedsättning har beviljats av annan konkurrensmyndighet inom EU eller av Europeiska kommissionen. Information om förutsättningarna för eftergift eller nedsättning för företag finns i Konkurrensverkets allmänna råd KKVFS 2009:2 om eftergift och nedsättning av konkurrensskadeavgift.
20. Personer som har en befattning vid ett företag som beviljas eftergift eller nedsättning av konkurrensskadeavgiften omfattas automatiskt av företagets ansökan och behöver inte göra en egen ansökan om näringsförbudseftergift. Om företaget beviljas eftergift eller nedsättning beviljas personerna automatiskt näringsförbudseftergift. Företaget behöver inte ange vilka personer det vill ska omfattas av dess ansökan.
21. Konkurrensverket kan dock komma att föra talan om näringsförbud eller ansöka om näringsförbud om en person:
 - a) aktivt har motsatt sig att företaget, där han eller hon har en befattning, ansöker om eftergift eller att företaget skulle inkomma med uppgifter till Konkurrensverket i syfte att erhålla eftergift eller nedsättning, eller
 - b) har lämnat sin befattning och därmed inte omfattas av företagets eftergiftsansökan.

Den som själv har medverkat i utredningen

– enligt punkt 16 (b) ovan

22. En person som själv har medverkat till att i väsentlig mån underlätta utredningen av överträdelsen får näringsförbudseftergift. Samma bedömning sker oavsett om personen fortfarande är anställd eller inte i det företag som deltog i överträdelsen. Näringsförbudseftergift kan meddelas även om han eller hon har blivit avskedad med anledning av sitt deltagande i kartellen. Detsamma gäller om han eller hon

KKVFS 2010:1

aktivt har motsatt sig sitt företags eftergiftsansökan eller att företaget skulle inkomma med uppgifter till Konkurrensverket i syfte att erhålla eftergift eller nedsättning av konkurrensskadeavgiften.

23. Konkurrensverket kan också ge näringsförbudseftergift till en person även om företaget inte beviljas eftergift eller nedsättning av konkurrensskadeavgiften.

Personen har underlättat utredningen i väsentlig mån

24. En person som ger Konkurrensverket tillräckligt med underlag för att ingripa mot överträdelsen, dvs. genomföra en undersökning enligt 5 kap. 3-5 §§ konkurrenslagen (2008:579) anses ha underlättat utredningen i väsentlig mån, förutsatt att kraven i punkterna 27-32 nedan är uppfyllda.
25. Även efter att Konkurrensverket har tillräckligt med underlag för att ingripa mot överträdelsen, enligt punkt 24 ovan, kan en person i väsentlig mån anses ha underlättat verkets utredning. Kravet är att personen självmant har lämnat Konkurrensverket sådan bevisning om överträdelsen som har ett mervärde jämfört med den som verket redan hade tillgång till samt att kraven i punkterna 27-32 nedan är uppfyllda. Bevisningen ska ytterligare klarlägga omständigheterna kring överträdelsen. Med bevisning avses muntliga uppgifter eller skriftliga handlingar, till exempel mötesanteckningar och protokoll som personen har tillgång till.
26. Kravet att utredningen ska ha underlättats i väsentlig mån kan inte anses uppfyllt genom att personen inställer sig på utsatt tid till förhör.

Personen lämnar all information om överträdelsen

27. För att få näringsförbudseftergift ska personen ge Konkurrensverket all information om överträdelsen som han eller hon har tillgång till. Detta innebär att personen så långt möjligt ska ange
 - a) vad det konkurrensbegränsande samarbetet avser,
 - b) vilka varor eller tjänster och vilket geografiskt område samarbetet omfattar,
 - c) vilka företag som har deltagit i samarbetet,
 - d) när samarbetet inletts och eventuellt avslutats,
 - e) vilka kontakter som har ägt rum mellan de företag som deltagit i samarbetet och innehållet i dessa kontakter,
 - f) vid vilka tidpunkter kontakterna mellan företagen har ägt rum,
 - g) vad deltagande företag gjort för att möjliggöra och genomföra samarbetet,
 - h) vilka personer inom företaget som sannolikt kan lämna information om samarbetet, och
 - i) vilka personer i konkurrerande företag som har deltagit i samarbetet.

Personen samarbetar fullt ut

28. Personen ska fortlöpande samarbeta med Konkurrensverket under utredningen av överträdelsen. Detta innebär att personen snabbt ska kunna besvara frågor om det konkurrensbegränsande samarbetet. Personen ska också självmant och utan dröjsmål lämna sådana uppgifter och handlingar som rör överträdelsen och som personen får kännedom om efter det att anmälan har gjorts. Samarbetskravet omfattar även handläggning i domstol.

Personen förstör inte bevis eller försvårar utredningen

29. Personen får inte vidta åtgärder som försvårar Konkurrensverkets utredning. Personen får inte avslöja för någon att överträdelsen har anmälts till Konkurrensverket förrän överträdelsen blivit känd genom Konkurrensverkets åtgärder. Personen får inte heller avslöja innehållet i sin anmälan eller den ytterligare information som personen lämnar till Konkurrensverket under den fortsatta utredningen av överträdelsen.
30. Kravet omfattar åtgärder vidtagna både före och efter den tidpunkt då personen första gången lämnar information om överträdelsen till Konkurrensverket. Personen har således en skyldighet att, redan från det att personen överväger att anmäla överträdelsen, se till att bevisning inte förstörs eller att utredningen på annat sätt försvåras.
31. Om personen medvetet eller av oaksamhet lämnar felaktiga eller missvisande uppgifter till Konkurrensverket kan detta medföra att möjligheten till näringsförbudseftergift går förlorad.

Personen upphör att medverka i överträdelsen

32. För att få näringsförbudseftergift krävs att personen har upphört med sin medverkan i överträdelsen eller att personen snarast efter anmälan upphör med sin medverkan. Personen bör, i de fall där överträdelsen fortfarande pågår, samråda med Konkurrensverket om hur personen ska avveckla sin medverkan i överträdelsen.

Konkurrensverkets handläggning av näringsförbudseftergift

33. Hanteringen av näringsförbudseftergift i samband med att företag beviljas eftergift eller nedsättning av konkurrensskadeavgiften sker inom ramen för handläggningen av företagets ansökan om eftergift eller nedsättning. Information om eftergift och nedsättning av konkurrensskadeavgift finns i Konkurrensverkets allmänna råd KKVFS 2009:2. I dessa fall lämnas inte några individuella besked om näringsförbudseftergift för befattningshavare vid företaget. Näringsförbudseftergift kopplat till företagets eftergift eller nedsättning förutsätter dock att punkt 21 ovan inte är tillämplig.
34. Punkterna 35-43 nedan avser Konkurrensverkets handläggning när en person på egen hand vänder sig till verket för att anmäla en överträdelse och ansöka om näringsförbudseftergift.

KKVFS 2010:1

Anonyma kontakter

35. Personen kan kontakta Konkurrensverket anonymt och beskriva överträdelsen, sin egen ställning i företaget och eventuella medverkan i överträdelsen i hypotetiska termer. Konkurrensverkets kontaktuppgifter finns på Konkurrensverkets webbplats, www.konkurrensverket.se.
36. Vid anonyma kontakter väljer personen vilka uppgifter som ska lämnas.
37. Om informationen inte är tillräcklig för att Konkurrensverket ska kunna bedöma om personen uppfyller förutsättningarna för näringsförbudseftergift i 3 § tredje stycket lagen om näringsförbud, meddelar verket detta till personen. Personen får därefter avgöra om han eller hon vill precisera sina uppgifter.

Anmälan av överträdelse

38. En anmälan får göras skriftligt eller muntligt. Konkurrensverkets adress- och kontaktuppgifter finns på Konkurrensverkets webbplats, www.konkurrensverket.se.
39. Om anmälan görs av ett ombud ska fullmakt lämnas in så snart som möjligt.
40. Personen ska i anmälan ange sina kontaktuppgifter såsom namn, adress och telefonnummer. Personen bör dessutom ange om han eller hon även har anmält överträdelsen till någon annan konkurrensmyndighet inom EU eller till Europeiska kommissionen.

Besked om villkorad näringsförbudseftergift

41. Konkurrensverket kan på begäran från en person som ansöker om näringsförbudseftergift, innan verket har tillräckligt med underlag för att ingripa mot överträdelsen enligt punkt 24 ovan, meddela ett besked om villkorad näringsförbudseftergift.
42. Ett besked om villkorad näringsförbudseftergift innebär att Konkurrensverket inte kommer att föra talan om näringsförbud eller ansöka om näringsförbud mot personen förutsatt att han eller hon uppfyller övriga villkor för näringsförbudseftergift enligt punkterna 27-32 ovan.

Besked om näringsförbudseftergift

43. Besked om näringsförbudseftergift lämnas senast i samband med att Konkurrensverket väcker talan om konkurrensskadeavgift eller väcker talan, alternativt ansöker, om näringsförbud mot någon annan än den som får näringsförbudseftergift. Personens samarbetskrav vad gäller handläggningen i domstol kvarstår dock alltså, se punkt 28 ovan.

Övrigt

44. Att ett företag samtycker till avgiftsföreläggande innebär inte att Konkurrensverket avsäger sig rätten att föra talan om näringsförbud eller att ansöka om näringsförbud.
45. När Konkurrensverket på grund av preskription inte längre kan föra talan om konkurrensskadeavgift i fråga om överträdelsen av konkurrensreglerna kommer verket inte att föra talan om näringsförbud eller ansöka om näringsförbud.
46. Bestämmelserna om näringsförbudseftergift i lagen om näringsförbud medför ingen inskränkning i Konkurrensverkets möjligheter att av andra skäl än som där anges avstå från att föra talan om näringsförbud eller ansöka om näringsförbud.
47. Detta allmänna råd föregriper inte de tolkningar som domstolar kan komma att göra när det gäller bestämmelserna om näringsförbud.
48. Vissa uppgifter i Konkurrensverkets utredningar omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Utredning som rör näringsförbud kan beläggas med sekretess (18 kap. 1 §). Affärshemligheter kan beläggas med sekretess (30 kap. 1 §). En utsaga från en enskild kan också omfattas av sekretess (30 kap. 3 §). Parter i ärendet har rätt att ta del av sekretessbelagda uppgifter om det inte finns synnerliga skäl mot detta (10 kap. 3 §).

Detta allmänna råd tillämpas från och med den 1 april 2010.

DAN SJÖBLOM

Charlotte Zackari
(Juridiska avdelningen)

KKVFS 2010:1

